

En litterær fantasi. Hvad mon der var sket, hvis Herman Melville havde afleveret manuskriptet til *Billy Budd* til en redaktør på Gyldendal?

Melville i Klareboderne

AF IB MICHAEL

Det var en kold og blæsende aprildag i Københavns havn. Sømanden var gået i land, han stred sig nede fra Langelinje op mod en lodret blæsende vind, op gennem Strøget og drejede til højre ad Klareboderne. Han gik op i nr. 3 hvor hans forlægger ventede ham på kontoret.

Var lige kommet hjem fra en rejse til Encantadas som andre folk i andre tider kaldte Galapagos. Han var blevet kaldt til møde. Så var manuskriptet altså nået frem, man havde ellers fortalt ham at postgangen fra Ecuador kunne være en langvarig affære. Samt i øvrigt at han var færdig som gårdsanger efter skandalen med anmelderne og *Pierre*.

Søfartsbogen havde det heller ikke for godt: Desertør fra marinen, mytterist og rømningsmand.

Hans forlægger, som også var hans redaktør, spildte ikke tiden. Bladrede lynhurtigt frem til en af historierne. Viste ham passagen med en utålmodig håndbevægelse, som inkluderede en 180 graders vending af det håndskrevne ark. Herman læste sin egen tekst med nogen tøven.

»Jeg greb den, jeg brækkede den, jeg slyngede den i gulvet, jeg trampede på den, jeg trak lynets sorte konge ud ad døren og kylede hans kobberscepter efter ham.«

Redaktøren rømmede sig flere gange. »Redundans«, sagde han straffende og hævdede den *diskrete* skrueblyant med den *tynde* grafitstift, han brugte til at opmærke manus med, »du må vælge et af udtrykkene og stryge resten.« Redundans var en meget stor synd, måske den største.

Redaktøren kunne selv være manden med lynaflederen, det handlede om at få jordforbindelse, lede al strømmen ud af teksten og ned i den genbrugspose, man brugte til afbrænding af litterært affald. Han lagde skrueblyanten, dykkede ned i skrivebordskuffen og tog det andet yndlingsredskab frem. En skalpel. Viftede den foran Hermans snudeskaft. Han var nået til det sted i manus, hvor der stod: »Et længselsfuldt hjerte i en krop af stål. Et jordisk længselsfuldt hjerte, der er frosset af den is, som falder fra himlen.« Han snittede uden at tøve, med kirurgisk præcision (*kliché*, men det gjorde ikke noget, ikke så længe den handlede om redaktøren). Der blev intet tilbage. »Is fra himlen, hvad snakker du om? Er det snevejr eller hvad? Du kunne overveje at give hovedpersonen en trøje på. En Sarah Lund-sweater, det vil de kunne lide oppe i Udlandsafdelingen.«

Her smilede han stolt, det var sgu et kreativt indfald, så kunne de lære det, kunne de. Melville stirrede længselsfuldt efter de sætninger, der forsvandt. De forvandlede sig til en flok suler over hans hoved og skreg hjemløst. Redaktøren tørrede samvittighedsfuldt skalpellen i et lille stykke vaskeskind og

ILLUSTRATION: LARS VEGAS

»Synes du selv det er relevant i sammenhængen, har du overvejet om der er nogen grund til at plage læseren med den slags detaljer?«

lagde den fra sig. Gned sig i hænderne: »Vi skærer helt ind til benet!«

Så ringede han ud til sekretæren: »Lad os bare få frokosten ind!« Den blev pakket ud af nogle papæsker og sat på bordet. Masser af kød, råt, røget, marineret, roastbeef, hverken kaninpynt eller rugbrødsskiver, tartar for alle pengene ...

Redaktøren tog den netop udskårne luns og smed den hen i kødbunkerne:

»Dine kolleger gir«, sagde han og gnægede lidt i overskægget. Melville var glad for, at han havde fået sin opdragelse blandt sydhavets kannibaler.

EFTER frokosten drak de te af papkrus. Den var lige akkurat så kold, at den dannede små flager på overfladen. De fortsatte redigeringen: »Det sidste, vi så til den ensomme Hunilla, var, at hun red ind i Paita på et lille gråt æsel, og foran sig på æslets skuldre kunne hun se alle bevægelser i dyrets heraldiske kors.«

Hmm, ganske godt, sagde han, mens blyantstiften rutinemæssigt udraderede ordet »gråt« – »Det er æsler som regel«, tilføjede han venligt og kiggede overbærende på forfatteren, som indskrænkede sig til at mumle: »Ja, hvis de ikke er brune.«

Men nu blev det spændende. Redaktøren tegnede med en dramatisk gestus en krølle rundt om hele passagen, og satte hale på grisens i form af en pil. Bladrede ivrigt i manus, og slog et kryds. »Hvad betød det?« spurgte Melville. »Jeg har flyttet passagen, den står langt stærkere på pagina 234.« »Jamen, det var jo slutningen!« »Tro mig, hele passagen bliver spændt op på en helt anden måde nu.«

Melville vinkede et tavst farvel til Hunilla; han havde lidt svært ved at forestille sig, hvordan hun skulle klare sig 12 sider inde i *Billy Budd*.

Så var der guf, lykken bredte sig i forlæggerens kontor, han læste med triumf i stemmen: »Hvem kan i regnbuen tegne den linie, hvor det violette skær slutter og det orange begynder?« Det er jo fremragende. FREM-ragende. Bravo Herman, en lysende metafor.« Han trykkede på skrueblyanten og spidsen røg helt ned på skrivebordet. Det tog tid at få den på plads, men så røg også eftersætningen: »Tilsvarende med tilregnelighed og sindssyge.« »Hov«, sagde Melville, »hvad så med meningen?«

Forlæggeren så alvorligt på ham, meget alvorligt, friserede overskægget med en negl: »Vi ved jo begge de ville have dig indlagt efter *Pierre* – nu skal vi heller ikke tirre anmelderne, vel?« Forlæggeren lød ganske tirret i tonefaldet selv. Melville sank lidt i stolen. Kunne han bare få lov at tænde sig en cigar, men det skulle man ud til Vanløse for at få lov til. Han anede ikke hvad de havde gjort ude i Vanløse.

Redaktørens hænder begyndte at plukke. Side efter side røg ud af manus. »Ved nærmere eftertanke ...« sagde han. Så lå hele *Billy Budd*-delen på gulvet. Redaktøren var ekstatiske. »Det er lige det, der skal til.« Undertekst: Tak herre, for at du lod skællene falde fra mine øjne. Gode gud, han var religiøst henrykket ingen tvivl om det.

»Kan jeg så i det mindste ikke få Hunilla tilbage til den rigtige slutning?« spurgte Melville, på forhånd spag i mælet. Han savnede i det sekund intenst at stå på popdækket.

Forlæggeren så på ham. Afgrundsdybt. Så ringede han med klokken, sekretæren kom ind. »Skaf os lige en pakke Kleenex!« »Hvorfor det?« spurgte Melville forvildet. »Det skal jeg sige dig, der er forfattere som bryder sammen når man skærer i deres manus. Og så ønsker jeg bare at være ude af vagten.« Han rejste sig for at gå ud, i det samme kom Kleenexpakken ind.

Melville fejede den af bordet med sin sømandslab.

Forlæggeren satte sig igen bag skrivebordet. Status quo genoprettet. Han pegede ned på bunken foran de blankpudsede Lloyd-sko (de holdt ikke længe på et skibsdæk, tænkte Melville): »Der skal jo også være noget til eftertiden, ikke sandt min gode Herman?« Melville nikkede. Selv når han

forede sin pengepung med muldvarpeskind, var den konstant tom.

Grafitspidsen gav sig til at prikke løs i manus. Det skarpe øje havde fanget noget. Redaktøren læste, mumlende højt: »Vi rundede en mangfoldighed af glasagtige kap og kliner, og efter et par timers roning ...« han begyndte forfra, denne gang med dyb undren, sætningen lød virkelig mærkelig nu.

Melville havde lyst til at stoppe voks i ørerne, men frygtede at redaktøren ville synes at denne reference til »Odysseus« slet ikke var på sin plads. Ikke på dette sted, og henne på pagina 234 var pladsen lige blevet optaget. Redaktøren læste den tre gange mere, lidt højere for hver gang. Nu havde hele det store forlag fået kollektiv migræne, det kunne han høre på de skrاملende stole og klagelydene inde fra båsene.

»Stop.« råbte Melville, »Stop! Det er til-lægsordet *glasagtige*, det er ligesom at røre ved vat.« Redaktøren sukkede og faldt til ro. »Jeg vidste der var noget galt,« sagde han og stregede løs. »Kappet består af klipper, og klipper er ikke *glasagtige* medmindre meningen er, at søfolkene kan se lige igennem dem.« En rådmant-agtig klukken fulgte indfaldet, det skulle jo heller ikke være det rene dødbideri.

»Der var meget kvarts i,« sagde Melville og følte sig virkelig dum, lige den ø på Encantadas var kendt for de klipper ...«

»Synes du selv det er relevant i sammenhængen, har du overvejet om der er nogen grund til at plage læseren med den slags detaljer?«

Forlæggeren havde samlet skalpellen op, sad og fægtede med den. Det var et spørgsmål om sekunder, så fik han snittet fingeren af. Eller næsetippen.

Melville tav. Han tænkte med gru på, hvad der er blevet tilbage af *Moby Dick*. En 70 siders sag med titlen *Fra Rødby til Puttgården*, men det var stramt. Det var det.